

ДОЦЕНТ ЙОРДАН ЕЛЕНСКИ НА СЕДЕМДЕСЕТ ГОДИНИ

Йордан Йорданов Еленски е роден на 1.01.1924 г. в махала Багалевци, Великотърновско. Завършва класическия отдел на плевенската мъжка гимназия, специалността руска филология в Софийския университет "Св. Климент Охридски", редовна аспирантура в Московския държавен университет. Защишава кандидатска дисертация под ръководството на проф. П. С. Кузнецов. Специализира в Ягелонския университет в Краков (Полша) като стипендиант на ЮНЕСКО. Работи като асистент по историческа граматика на руския език в Софийския университет, като преподавател във Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий". Във Великотърновския университет е титуляр на дисциплините историческа граматика на руския език и история на руския книжовен език. Ръководи 12 години Катедрата по западни филологии и 5 години Катедрата по руски език. Бил е и декан на Филологическия факултет.

Доц. Й. Еленски участва в международни конференции, симпозиуми, научни сесии у нас и в чужбина. Бил е делегат на X лингвистичен конгрес в Букурещ (1967), на славистичните конгреси в Москва (1958), София (1963), Прага (1968), Варшава (1973), Загреб — Любляна (1978), на конгресите на русистите във Варна (1973), Варшава (1976) и др.

Научните интереси на доц. Й. Еленски са разностранни. Разработва общи и частни проблеми на българския, руския, украинския и други славянски езици от почти всички равнища в исторически и синхронен аспект — фонетика, лексикология, словообразуване, морфология, синтаксис, историческа диалектология, историческа акцентология. Автор е на учебници, рецензии, отзиви и езикови бележки. Има и няколко превода на художествени произведения. Обемът на публикуваните и непубликуваните работи на доц. Й. Еленски надхвърля 3000 страници.

Първото му изследване се отнася до кардиналния за историческата фонетика на всички славянски езици въпрос — историята на еровете — в един от най-старите български паметници — Симеоновия сборник в руска редакция от 1073 г. Изводите му се използват в руски учебници (проф. П. С. Кузнецов), в монографии (проф. В. М. Марков), статии (В. В. Колесников, вж. Вопросы язы-

кознания, 1964, № 2; 1980, № 4, В. С. Голишченко) и в много други академични издания (Л. П. Жуковская и др.).

Определено приносен характер има тезата на доц. Й. Еленски за ролята на т. нар. "синхармонизъм" в постоянно увеличаващото се противопоставяне на съгласните по признака твърдост — мекост. Особен интерес от гледище на диахронното развитие на руския език представлява и статията му, посветена на звукосъчетанията /SV/ и /ZV/. Не по-малко ценни са работите, в които от позицията на общата теория на фонологията са разгледани взаимната замяна на новите съгласни и диспалатализацията на устнените в славянските езици. Върху диалектен материал от личния архив на автора обяснението се търси във фонетико-фонологичната природа на съгласните.

Важни лексиколожки въпроси са засегнати в учебника "Историческая лексикология русского языка", който предизвика голям интерес сред специалистите както у нас, така и в чужбина.

Съществени за лексикографията са постановките на доц. Й. Еленски в статията му "Словообразование и словообразовательные словари", където се предлагат оригинални идеи за съставянето на такъв тип речници.

Много от публикациите са посветени на развоя на количествените съчетания в славянските езици. В тях се съдържат и най-съществените приноси на автора в областта на морфологията. Проследено е възникването на категорията "одушевеност". Изучаването на "одушевеността" във връзка с развоя на количествените съчетания дава ключ за обяснение на редица факти от съвременния руски език. Не случайно цялата статия на Alf Grannes "Impersonale animacy..." (Russian Linguistics, 8, 295—311) е построена върху материалите и изводите в статията на доц. Й. Еленски "Одушевленность при числительных в Петровскую эпоху". Проследявайки развоя на количествените съчетания в славянските езици, авторът стига до оригиналното заключение, че т. нар. "бройна" форма на съществителните е характерна не само за българския, но и за руския, украинския и сърбохърватския език.

Чисто синтактични проблеми авторът разглежда в редица статии. Откритие за русистиката е изводът на доц. Й. Еленски, че съюзите или и и до началото на XVIII в. в особен вид конструкции са изразявали "приблизителност".

Научноизследователската дейност на доц. Йордан Еленски има своето значение както за славистиката, така и за русистиката. Той е един от онези български учени, които създадоха българската русистика и формираха нейния авторитет сред международната научна общност. Сега, когато той навършва седемдесет години, ние, неговите колеги, му пожелаваме още сили, здраве и дълъг живот, за да осъществи творческите си планове.

Сийка Гочева